

SEMINARSKI RAD

PREDMET: BERZE I BERZANSKO POSLOVANJE

TEMA: *NASTANAK I RAZVOJ BERZI*

ŠTA JE TO BERZA?

Berza je mesto na kome se kupuje i prodaje, prvi je odgovor koji se skoro uvek čuje na pitanje „Šta je to berza?“ Naravno, ovaj odgovor je tačan, ali je i toliko i širok, ako je drugačiji i mogao da bude. Po čemu bi se, onda, berza razlikovala od pijace, ili bilo koje prodavnice, ili od tržišta u celini? A upravo u toj razlici leži suština kao institucije.

Razlika se sastoji u tome čime se trguje i kako se trguje. Predmet trgovine, da bi se njime moglo trgovati bez uzorka, mora biti podložan tipizaciji i standardizaciji. Kod novca i hartija od vrednosti ništa lakše. Sa robom je već drugačije - standardizaciji su podložne sirovine i proizvodi prvog stepena obrade. Finalnim proizvodima, zbog njihove raznolikosti, ne može se trgovati na razvijenim berzama.

Odsustvo uzorka iz trgovine, zbog čega je nužno došlo iz potrebe za što jednostavnijim procesom trgovine, kako bi se kapital što brže obrtao, a zahvaljujući tipizaciji i standardizaciji predmeta trgovanja, vodi nas do odgovora na sledeće ključno pitanje po kome se berza razlikuje od drugih tržišnih institucija. Na berzi se dakle, trguje na reč. Ova reč je svojevremeno bila obezbeđena poverenjem, ugledom maloprodajnih trgovaca koji su učestvovali u berzanskim transakcijama, i koji su se svi međusobno poznavali. Razvitkom trgovine ovo „poverenje“ se institucionalizuje i biva zamenjen mrežom pravila po kojima se trguje (uzansama), a koje svako ko želi na berzi da trguje, mora unapred da ih prihvati.

Tako smo došli do određenja berze kao mesta na kome se trguje, ali tipiziranom robom i po unapred utvrđenim pravilima.

MESTO TRGOVANJA

Definicija berze sadrži tako tri osnovna elementa: mesto na kojem se trguje, predmet trgovanja i način trgovanja. Prvi element, mesto trgovanja, razvijao od tržnice do

globalne elektronske mreže. Početak je bio isti, od antike do novog veka, kada su trgovci otvoreni prostor gradskih trgova i sajmišta zamenili prvo gostionicama, a zatim i posebnim zgradama. Sve do početka 20. veka, za svaku berzu mogla se kao sinonim upotrebiti adresa zgrade u kojoj je smeštena. Uvek na istom mestu i u isto vreme, bilo je pravilo koje pratilo berzansku trgovinu.

Nagli razvoj kompjuterske tehnologije dozvolio je, od početka sedamdesetih godina prošlog veka, da se pomenuto pravilo počne zamenjivati novim: stalno i svuda. Kako bi svojim članovima obezbedile što povoljnije uslove za poslovanje, razvijene berze počele su da se povezuju kompjuterskim vezama, koje su dozvolile da se svake od njih može trgovati na bilo kojoj drugoj berzi koja se nalazi u mreži. Jedna od poznatijih berzanskih mreža je GLOBEX, koju su stvorile dve čikaške i po jedna pariska i londonska berza, a čiji je pun naziv: Globalna berza, govori sam za sebe o smanjivanju značaja određenog mesta za sadašnji stepen razvoja berzanske trgovine.

VRSTE BERZI

Sama suština berzi, i pored ukupnog postepenog razvoja tržišta i trgovine, kao i same institucije berze, pa i pored naglog razvoja posle 1970. godine, ostala je ista. Upravo zbog toga, berze se ne bi mogle deliti istorijski ili po stepenu ovladanosti tehnologijom berzanske trgovine. Već su prvi sastanci u kući flamanskih trgovaca imali sve one elemente koje, u suštini, imaju i današnje berze. Te elemente: trgovina bez uzorka, na reč, poverenje i njegova zaštita, određeni uslova trgovanja jednaki za sve učesnike, treba posmatrati kumulativno.

Jedina moguća smisljena podela ostaje, tako, podela po vrstama predmeta trgovine na berzi, što nas odmah vodi do podele na dve grupe: berze hartije od vrednosti i robne berze. Iako je izvesnije da u samom početku trgovine stoji razmena roba, dakle, konkretne vrednosti, prve berze bavile su se nekom vrstom dokumenata, odnosno znaka vrednosti, svojevrsnim hartijama od vrednosti izdatim na osvovu robe. Vratimo li se razmatranju o samim počecima berzanske trgovine, lako ćemo zamisliti i da je prva transakcija, koja bi se mogla nazvati berzanskom, bila transakcija vezana za hartiju / znak vrednosti - najverovatnije neka vrsta pismene obaveze o budućoj naplati u robi ili novcu, koja promenila vlasnika pre roka dospeća. Mnogo kasnije, umnožavanjem takvih hartija (ovoga puta pravih) i broja transakcija njima, na jednom mestu, nastaju i prve institucije koje se mogu nazvati berzom.

TERMINSKI UGOVORI

Pretečom robnih berzi mogu se smatrati veliki vašari i sajmovi, na kojima se, između ostalih stvari, prodavala i roba, pa i ona koja se danas smatra berzanskom. Osnovna razlika između sajмова i berzi leži u tome što se u njima trgovalo na osnovu uzorka, odnosno robe na licu mesta. Na berzama se, međutim, trguje robom na neviđeno. Prelazni oblik od sajma ka berzi bio je puštanje u promet, opet, dokumenata, ali ovoga puta o posedovanju robe.

Same te hartije imale su, tako, realnu podlogu u robi činjenici da će posednik određene hartije moći da se namiri u robi. Teško bi bilo danas povući jasno razgraničenje između perioda kada se trgovalo robom preko hartija - robnih dokumenata i perioda kada su se javili trgovci koji su se specijalizovali da promeću sama ta robna dokumenta.

To je dovelo do toga dnevno robno tržište nije bilo, a pogotovo nije u modernom dobu, preovlađujuće kao predmet delatnosti robnih berzi. Štaviše, retke su berze koje su ga razvijale i zadržale u dominantnom obliku - od velikih, na primer London Metal Exchange, dok je mnogo češći primer terminskog trgovanja kao osnovnog razloga nastanka berze - kao što pokazuje slučaj Chicago Board of Trade- a.

Robno - berzansko tržište pri kraju 20. veka je prevashodno terminsko, čime je krug razvoja institucije berze zatvoren - institucija koja je počela, i razvijala se u početku, na smanjenju rizika u termiskom poslovanju, vrhunac razvoja doživljava na istom polju. Valja napomenuti kao kuriozum i da su robne berze kreirale terminske ugovore - finansijske derivate sa nerobnom podlogom (devize, indeksi).

NASTANAK I RAZVOJ BERZI

Trgovinski poslovi koji bi se i u modernom smislu mogli nazvati berzanskim, odnosno oni koji su imali sve elemente poslova koje i danas susrećemo na berzama, mnogo su stariji od samih berzi. Za svaki posao, šta više, za svaki element modernog berzanskog trgovanja, može se naći pandan u nekoj predhodnoj epohi.

KAPITALIZACIJA OČEKIVANJA

Prateći razvoj elemenata berzanskog poslovanja mnogo jasnije razotkrivamo i same razloge nastanka institucije berze. Jedan od osnovnih razloga jeste premošćavanje vremenskog perioda od ulaganja do profitiranja, što bi se u dve reči moglo označiti kao: kapitalizacija očekivanja.

Još su na glinenim pločicama zabeležene prve terminske transakcije, odnosno obaveza jedne strane da svoje dugovanje namiri određenom robom u nekom budućem periodu. Ova bi se transakcija, po sadašnjoj klasifikaciji berzanskih poslova, mogla svrstati u hedžing, a te se pisane obaveze mogu smatrati prvobitnim oblikom onoga što se danas naziva forvard ugovor, odnosno prost ročni ugovor o kupoprodaji neke robe. U trenutku kada je poverilac- posednik dokumenta o budućoj isporuci robe - preprodao taj dokument da bi zaradio na razlici u ceni dobili smo i prvi posao koji bi se mogao nazvati berzanskom špekulacijom.

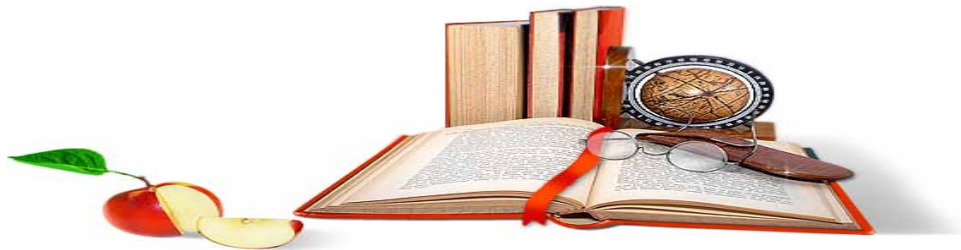
PRIKUPLJANJE KAPITALA

Podjednako važan razlog nastanka onoga što prepoznajemo kao berzansko trgovanje bilo je prikupljanje manjih suma kapitala koje su se nalazile u više ruku, kako bi se ta sredstva koncentrisala radi finansiranja skupih poslova. Primer za ovu delatnost može se još naći kod Feničana, u čijim se gradovima - lukama trgovci prikupljali sredstva od sugrađana da bi opremili lađe za prelazak preko mora i nabavku robe u tada dalekim

---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com